

זלמן שניאור

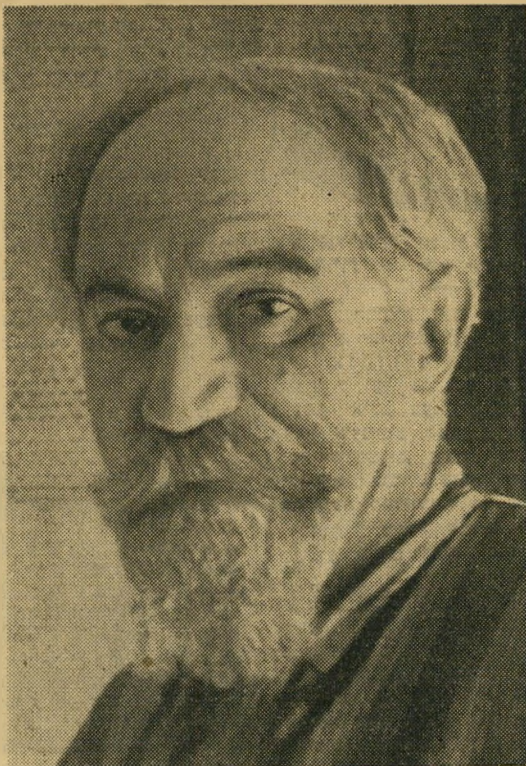
אותה אשה מיוחדת במינה, מן הג' שים הטיפוסיות ביותר שאיתי מימי, מניה ביאליק, סיפרה לי פעם שבאחד הימים נכנס נער יתום לביתם באודיסה והביא שיר בכיסו. ביאליק חיבק ונישק את הנער אחר קריאת השיר, שהעיד עליו כאלף עדים, כי בחיר המונית לפניו. ומאו נשאר הנער היתום שים רבות בביתו של ביאליק; מניה היתה לו לאם ולאחות. ביאליק לא טעה, הנער היתום היה ליורש כתר, בחיר גדול משוררי ישראל. זלמן שניאור.

דרך ארוכה עשה למרכזי עולם ולפסי גות השירה והרומן בחמש עשרות שנים. עשרות כרכים בעברית, באידיש ובשפות לועזיות שונות הן ציוני הדרך הזאת. חרדנו לגורלו עם נפילת סארניו. אך ההשגחה העליונה שמרה עליו, הצ' לית להמלט — לאמריקה והמשך שם בעבודה, ביצירה. עתה נפל דבר בחייו ובחיי הספרות העברית החדשה בהח' ליטו לשים קץ לנדודיו הממושכים ול' השתקע במדינת ישראל. מיד עם בואו חולל סערה — ובצדק גמור. לא נמדוד אותו עתה בקנה מידה ספרותי-אמנותי. לא כן המקום לכך. נציין רק את ההבדל היסודי בינו לבין שאר סופרינו: הם יושבים בפינות גדות, בחדרו חרי רים, בחלל ריק מסויים. תהום עצומה מבדילה בינם לבין החיים המפכים, ביי גם לבין קוראיהם. שאבלונה ואי מצי' אותיות, קפאון ולבטי שווא האופייניים להם; הם נגררים אחרי החיים. שני' אור — יוצר חפשי ורב תנופה ומרץ רוצה לצעוד בראש כנאה וכיאה לתפ' קידי הגעלה של הסופר. הוא בא מיד במגע עם המוני קוראיו. חמשה עשר נשפיו משכו אלפים ובישרו את תורת הספרות האמיתית, החיה, וטוב עשה שדרש שלום בעד הופעותיו. גם זאת אינו מסוגל לתפוס הסופר העברי התי' לוש מן המציאות. המוגים זרמו לנש' פים האלה מכיוון שהם הפכו לחייה. שניאור — תופעה מיוחדת במינה בכל המובנים: לא רק מן הסופר יש בו, אלא גם מן השחקן, הנואם בחסד וסתם יהודי פקה ושנון מאד-מאד מסיר גם של ביאליק או שמריה לוי. תענוג מאין כמוהו להקשיב לדבריו, אופן ראייתו מקורי, הסתכלותו החרי' פה, חותם אישיותו טבוע בדבריו.

אנו משוחחים על יחסי אמריקה וישי' ראל ועל הקשר התרבותי ההיוני.

— אם רוצים או לא רוצים גשר של נייר יקשר את יהדות אמריקה עם מדינת ישראל, גשר של תרבות, גשר של השפה העברית החיה. תל-אביב כוו

אינה יכולה להתקיים בלי "הינטר לאנד" רחב, "ההינטר לאנד" של מדינת ישראל יהיה אמריקה גם במובן התרבותי. גם לשפה דרוש עורך ושפה זו לא תהא

הצילום: א. פורשטין

האידיש. אין לה כל תקווה. כל המאי מצי' שנעשים בנידון זה לא ישיאי פרי. יודע אתה, כשנכנסתי לעבוד ב"פורוורטס" לפני כעשרים וחמש שנה אמר לי אב כהן — יהודי חכם ששונאים רבים לו מכיוון שהנהו בעל אופי — עליך לדעת שעם כל מגוי על העתון, השובק חיים לכל חי, יורד גם העתון מן הפרק. אין אחר במקומו. ההגירה כמעט שנפסקה לגמרי והאידיש יורדת מן הפרק. תרבות עברית צריכה לח' דור לחלל הריק אשר נוצר. אחרת תח' דור לשם תרבות אמריקנית.

מדינת ישראל כבר חוללה שינוי חשוב אחר בחיי יהדות אמריקה. היטי' לר גרם לנו נזקים עצומים לא רק על ידי ההשמדה בלבד; הוא עשה יותר מזה: סיכן גם את חיי אלה שנשארו בחיים: רבבות אמריקנים צעיר' רים באו בימי המלחמה לאירופה וראו מקרוב את אותות ההשמדה של ששה מיליונים. הם ראו שהעולם עבר בשי' תיקה גמורה על המעשה הזה; אכן הם אמרו לעצמם בוודאי יש דברים בגו. השקדן הבודה מלבו כזבים יודע יפה שאף אם יעמדו על שקריו, שמץ מהם יישאר ללא ספק. שמץ מה נשאר גם מן השואה הגדולה. היינקי הצעיר מרבה לראות יהודים בלונגביץ' ובכל הביציים באמריקה. כך היה גם בגר' מניה. כך גם באמריקה ועל אחת כמה וכמה בהוליווד, שתושביה יהודים בתשעים אחוז. הכל שלהם. כך הת' חילה שנאת ישראל הגרמנית לעשות לה מהלכים גם באמריקה. התחילו לה' ביט ביהודים בעין עקומה. מדינת יש' ראל חוללה כאן מהפכה על ידי חי' זוק עמדותיה הרוחניות של יהדות אמריקה. המלה "לגו" עלתה על הפרק. יש לנו פרלמנט, יש לנו צירים ושגי

יריבים, לא אתם הגבורים אלא אנחנו וכל הנוגע בנו ישרוף את קצות אצי' בעותיו.

עליך להבין גם את הצד הכספי של הענין, את ירידת התרומות למען ישראל. ישנם סותרים ההופכים את עצמם למיליונרים פורחים באוויר על

פק את הורישה הניכרת הזאת, נאלץ העורך להדפיס דבר שאינו ראוי לדפוס. כך צומחים גראפומאנים! עליך לדעת שהגראפומאן ש"יצירתו" נדפסת אבוד לעולמים; הוא יוכיח לך שהוא סופר, הרי שמו הקדוש נדפס שחור על גבי לבן מתחת לשיר, למטה, לסיפור, החלל הריק של המוסף מקלקל את השורה.

נתקלתי כאן בתופעה מורה מאד. קבלתי מכתבים מקוראים צעירים וזק' נים המיעצים לי מה לכתוב וכיצד לכתוב. יש לי הרושם שגם הסופרים סבורים כאן, שהם מסוגלים להגיב מיד. אם הנהג הוא גיבור היום, אני אפשר לשבת מיד ולכתוב עליו שיר מוצלח. אם הנגב על סדר היום, אני מיד אפשר "להנציחו" ביצירה מקורית. משל למה הדבר דומה? לאדם המתחתן עם אשה אהובה עליו ומכתוב לה מיד: עליך ללדת לי תינוק בן חמשה קילו, בעל תלתלי זהב ועינים כחלחלות. להדפיס. הסופר חייב לראות, לספוג את החתייה ולשכות אותה. התוצאות יופיעו אחר זמן רב מאד. האור המור' לך אותך מהבהב מרחוק.

הטמפרמנט הסוער של המשורר מגיב בחריפות על ההתקפה שנערכה עליו בצורת "מכתב למערכת" באחד העתונים. פחיתות כבוד היא בעיני לענות להם. הם מדברים על רוחים שצברתי כביכול בנשפים אלה, סכר מים גדולים הפסדתי על ידי בטלה מן העבודה שנגרמה לי. בא אני להשתקף. לא יכולתי לקנות לי בית בבית הכרם בגלל המצב הפוליטי, קביעת גבולות זכו'. אבל קניתי לי דירה מרווחת בר' מת נן ואגדור ומסכים סייגים כאלה שלא ייכנסו לתחומי.

— בואו של שניאור לישראל אינו מהווה סוף פסוק, אלא התחלת הפסוק. ופסוק זה יהיה כמוהו: סוער מאד.

ידי כך שרושמים מחירים אגדתיים על סחורותיהם. הסוחר הזה לא ייהפך למיליונר אך ורק אם הקונה יכיר במחיר הרשום על גבי הסחורה. ולא יקום המיליונר שלנו בבוקר בהיר אחד ויהיה קבצן. במה הדברים אמור רים? במס הכנסה. כל זמן שמש ההכנסה היה גבוה מאד, קל היה לו לסוחר לתרום למען ישראל מכיון שח' משה עשר אחוז מהכנסותיו שניתנו למטרות צדקה היו פטורים ממס. בש' נה האחרונה חל שינוי מכריע בנידון זה. המס הוקל בהרבה. אני עצמי שלמ' תי לפני שנתיים למעלה משלושת אל' פים דולר מס הכנסה. אשתקד שלמתי כשמונה מאות דולר בלבד. אכן, כל זמן שהיהודים שלנו תרמו על חשבון המדינה קל היה הדבר. כיצד נאמר שם? — מים גנובים ימתקו, אך עתה הם צריכים לתת מכיסם ממש, וזה כמור' בן קשה הרבה יותר. אבל אין דבר, הם יתרגלו למצב החדש ויכתבו שיקים חדשים.

גשר הנייר יקרבנו זה לזה. גשר השפה. אמריקה התחילה ללמוד עב' רית. כל אדם מייטיב לראות זאת בסביבתו המצומצמת. כמעט כל מכרות וידידות אשתי לומדות עברית בשקידה. אלה שלא ידעו עברית יפלו מן הג' שר הזה שיקשר את יהדות אמריקה עם ישראל; הם יודעים זאת כיום יפה. במידה שחוג הקוראים יתרחב, נצטרך לשקוד כמונן על רמת הספרות. האי' סון כאן — המוסף הספרותי. לו הר' פיעו כל העתונים העברים גם ביום ו' בפורמט מצומצם, היה הכל בס' דר, אך הם מופיעים בפורמט מוגדל. כל עורך זקוק לכך וכך שירים, מספר רים ומסות מדי שבוע בשבוע, ומכיוון שאין היוצרים האמיתיים מסוגלים לסי'

Advertisement for Velvela soap. It features an illustration of a woman washing her hands and a bar of soap. Text includes: "לאחר הבאת הכתובים", "הכביסה נקדה הבית וכן לפני השינה", "משה עת ידך כי", "קדם ולוטהי לכל", "תהינה אדומות ומתעספסות ולוטהי", "מדינה את העור ושומרת על רכותו ועדינותו.", "ולוטה", "תוצרת שמן-היא", "Velvela".

Advertisement for Keshet. It features a logo with the word "קשת" (Keshet) and "KESHET" below it. Text includes: "המצבעה לבעלי טעם", "קשת מנקה וצובעת".